



Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

13 noiembrie 2019 *

„Trimitere preliminară – Politica agricolă comună – Organizarea comună a piețelor – Lapte și produse lactate – Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 – Articolul 148 alineatul (4) – Contract de livrare de lapte crud – Libera negociere a prețului – Combaterea practicilor comerciale neloiale – Interdicția de a plăti prețuri diferite producătorilor de lapte crud care aparțin unui grup constituit în funcție de cantitatea zilnică vândută și de a reduce în mod nejustificat prețurile”

În cauza C-2/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Curtea Constituțională a Republicii Lituania), prin decizia din 20 decembrie 2017, primită de Curte la 2 ianuarie 2018, în procedura

Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė,

intervenient:

Lietuvos Respublikos Seimas,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul A. Arabadžiev, președinte de cameră, și domnii P. G. Xuereb și T. von Danwitz (raportor), judecători,

avocat general: domnul M. Bobek,

grefier: domnul M. Aleksejev, șef de unitate,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 5 decembrie 2018,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė, de G. Kaminskas, advokatas;
- pentru guvernul lituanian, de R. Dzikovič, de M. Vážnevičius și de V. Voinilko, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, inițial de T. Henze și de S. Eisenberg și ulterior de S. Eisenberg, în calitate de agenți;
- pentru guvernul francez, de S. Horrenberger, de D. Colas, de A.-L. Desjonquères și de C. Mosser, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: lituaniana.

- pentru guvernul neerlandez, de J. Langer, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de A. Lewis și de A. Steiblytė, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 7 martie 2019,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 148 alineatul (4) din Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului (JO 2013, L 347, p. 671), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) 2017/2393 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 decembrie 2017 (JO 2017, L 350, p. 15) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1308/2013”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri de control al constituționalității Lietuvos Respublikos Ūkio subjektų, perkančių-parduodančių žalią pieną ir prekiaujančių pieno gaminiais, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas Nr. XII-1907 (Legea nr. XII-1907 a Republicii Lituania privind interzicerea unor practici neloiale din partea operatorilor lituanieni care cumpără și vând lapte crud și care fac comerț cu produse lactate) din 25 iunie 2015 (TAR 2015, nr. 2015-11209), astfel cum a fost modificată prin Legea din 22 decembrie 2015 (TAR 2015, nr. 2015-20903) (denumită în continuare „Legea privind interzicerea practicilor neloiale”), în special a articolelor 3 și 5, introduse de Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė (grup de membri ai Parlamentului Republicii Lituania).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentele (127), (128) și (138) ale Regulamentului nr. 1308/2013 enunță:

„(127) În absența unei legislații la nivelul Uniunii referitoare la contractele scrise, formale, statele membre pot decide, în conformitate cu legislația națională referitoare la contracte, că este obligatoriu să se recurgă la astfel de contracte, sub rezerva respectării totodată a dreptului Uniunii și, în special, a bunei funcționări a pieței interne și a organizării comune a piețelor. Având în vedere diversitatea situațiilor constatate în Uniune și pentru a respecta principiul subsidiarității, o astfel de decizie ar trebui să rămână la latitudinea statelor membre. Cu toate acestea, în sectorul laptelui și al produselor lactate, pentru a se asigura că respectivele contracte sunt conforme unor standarde minime adecvate și pentru a garanta buna funcționare a pieței interne și a organizării comune a piețelor, ar trebui să se stabilească anumite condiții de bază la nivelul Uniunii pentru utilizarea acestor contracte. Toate aceste condiții de bază ar trebui negociate în mod liber. Întrucât statutul unora dintre cooperativele de produse lactate poate cuprinde deja norme cu efect similar, aceste cooperative ar trebui scutite, în scopul simplificării, de obligația de a încheia contracte. Pentru a consolida eficacitatea unui astfel de sistem de contracte, statele membre ar trebui să decidă dacă acesta ar trebui să se aplice și în cazul în care intermediarii colectează laptele de la fermieri în vederea livrării către procesatori.

(128) Pentru a asigura o dezvoltare viabilă a producției și a asigura astfel un nivel de viață decent producătorilor de produse lactate, ar trebui consolidată puterea lor de negociere cu procesatorii, ceea ce ar duce la o distribuție mai echitabilă a valorii adăugate de-a lungul lanțului de aprovizionare. Pentru a îndeplini aceste obiective ale PAC, ar trebui adoptată o dispoziție în temeiul articolului 42 și al articolului 43 alineatul (2) TFUE, cu scopul de a permite organizațiilor de producători constituite de fermierii producători de produse lactate sau asociațiilor acestora să negocieze în mod colectiv cu o fermă producătoare de produse lactate clauzele contractuale, inclusiv prețul, pentru o parte din producția de lapte crud a membrilor săi sau pentru toată producția de lapte crud a membrilor săi. În vederea menținerii unei concurențe efective pe piața produselor lactate, această posibilitate ar trebui să fie supusă unor limite cantitative adecvate. Pentru a nu submina funcționarea efectivă a cooperativelor și pentru claritate ar trebui să se specifice că, în cazul în care calitatea de membru al unei cooperative implică o obligație în ceea ce privește o parte din sau toată producția de lapte a agricultorului respectiv, și anume aceea de a livra lapte crud în condițiile stabilite în cadrul statutelor cooperativei sau a normelor și deciziilor întemeiate pe acestea, condițiile respective nu ar trebui să facă obiectul unei negocieri prin intermediul unei organizații de producători.

[...]

(138) În timp ce utilizarea contractelor scrise formale în sectorul laptelui este reglementată de dispoziții separate, utilizarea acestor contracte poate contribui, de asemenea, la consolidarea responsabilității operatorilor în alte sectoare, la o mai mare sensibilizare a acestora cu privire la necesitatea de a se ține cont într-o mai mare măsură de semnalele pieței, de a se ameliora transmiterea prețurilor și de a se adapta oferta la cerere, precum și la evitarea anumitor practici comerciale neloiale. În absența unei legislații la nivelul Uniunii referitoare la aceste contracte, statele membre pot decide, în conformitate cu legislația națională referitoare la contracte, că este obligatoriu să se recurgă la astfel de contracte, sub rezerva respectării totodată a dreptului Uniunii și, în special, a bunei funcționări a pieței interne și a organizării comune a piețelor.”

4 Articolul 1 din acest regulament, intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede:

„(1) Prezentul regulament instituie o organizare comună a piețelor pentru produsele agricole, care înseamnă toate produsele enumerate în anexa I la tratate [...]

(2) Produsele agricole, astfel cum sunt definite la alineatul (1), se împart în următoarele sectoare enumerate în părțile respective din anexa I:

[...]

(p) lapte și produse lactate, partea XVI;

[...]”

5 Articolul 148 din regulamentul menționat, intitulat „Relațiile contractuale din sectorul laptelui și al produselor lactate”, prevede:

„(1) Dacă un stat membru decide că orice livrare de lapte crud pe teritoriul său a unui fermier către un procesator de lapte crud trebuie să facă obiectul unui contract scris între părți și/sau decide că primii cumpărători trebuie să facă o ofertă scrisă pentru un contract de livrare a laptelui crud de către fermieri, un astfel de contract și/sau o astfel de ofertă de contract îndeplinește condițiile stabilite la alineatul (2).

În cazul în care un stat membru decide că livrarea laptelui crud de către fermieri unui procesator de lapte crud trebuie să facă obiectul unui contract scris între părți, statul respectiv decide, de asemenea, care etapă sau etape ale livrării laptelui crud trebuie să facă obiectul unui astfel de contract în cazul în care aceasta se face prin intermediul unuia sau mai multor colectori.

În sensul prezentului articol, «colector» înseamnă o întreprindere care transportă lapte crud de la un fermier sau de la alt colector la un procesator de lapte crud sau un alt colector, caz în care proprietatea laptelui crud este transferată de fiecare dată.

[...]

(2) Contractul și/sau oferta de contract menționat(ă) la alineatul (1) [...]:

- (a) se întocmește anterior livrării;
- (b) se întocmește în scris și
- (c) cuprinde, îndeosebi, următoarele elemente:
 - (i) prețul datorat pentru livrare, care:
 - este fix și este indicat în contract și/sau
 - este calculat prin combinarea mai multor factori stabiliți în contract, care ar putea include indicatori de piață care reflectă schimbările condițiilor de piață, volumul livrat și calitatea sau compoziția laptelui crud livrat;
 - (ii) volumul de lapte crud care poate și/sau trebuie să fie livrat, precum și calendarul livrărilor respective;
 - (iii) durata contractului, care poate fi încheiat pe o durată determinată sau nedeterminată cu clauze de reziliere;
 - (iv) detaliile privind termenele și modalitățile de plată;
 - (v) modalitățile de ridicare sau de livrare a laptelui crud și
 - (vi) dispozițiile aplicabile în caz de forță majoră.

[...]

(4) Toate elementele contractelor de livrare a laptelui crud încheiate de către fermieri, colectori sau procesatori de lapte crud, inclusiv elementele menționate la alineatul (2) litera (c), se negociază în mod liber de către părți.

În pofida primului paragraf, se aplică una sau mai multe dintre situațiile de mai jos:

- (a) în cazul în care decide că încheierea unui contract scris pentru livrarea de lapte crud este obligatorie, în conformitate cu alineatul (1), un stat membru poate stabili:
 - (i) o obligație pentru părți de a conveni asupra unei relații între o anumită cantitate livrată și prețul datorat pentru respectiva livrare;
 - (ii) o durată minimă aplicabilă doar în cazul contractelor scrise între un fermier și primul cumpărător al laptelui crud; această durată minimă este de cel puțin șase luni și nu aduce atingere funcționării corespunzătoare a pieței interne;
- (b) în cazul în care statul membru decide că primul cumpărător al laptelui crud trebuie să facă o ofertă scrisă pentru un contract fermierului în conformitate cu alineatul (1), acesta poate prevedea că oferta trebuie să includă o durată minimă a contractului stabilită în dreptul intern în acest sens; această durată minimă este de cel puțin șase luni și nu aduce atingere funcționării corespunzătoare a pieței interne.

Al doilea paragraf nu aduce atingere dreptului fermierului de a refuza o astfel de durată minimă, cu condiția ca refuzul să fie exprimat în scris. În acest caz, părțile sunt libere să negocieze toate elementele contractului, inclusiv elementele menționate la alineatul (2) litera (c).

[...]”

- 6 Potrivit articolului 149 din Regulamentul nr. 1308/2013, intitulat „Negocieri contractuale în sectorul laptelui și al produselor lactate”:

„(1) O organizație de producători din sectorul laptelui și al produselor lactate recunoscută în temeiul articolului 161 alineatul (1) poate negocia, în numele membrilor săi fermieri, pentru o parte a producției lor colective sau pentru totalitatea acesteia, contractele de livrare a laptelui crud de la un fermier la un procesator sau la un colector în sensul articolului 148 alineatul (1) al treilea paragraf.

(2) Negocierile pot fi purtate de către o organizație de producători:

- (a) fie că este vorba sau nu de un transfer de proprietate a laptelui crud de la fermieri către organizația de producători;
- (b) fie că prețul negociat este sau nu identic pentru producția colectivă a tuturor agricultorilor membri ai organizației sau numai pentru unii dintre ei;

[...]”

- 7 Articolul 152 din acest regulament, intitulat „Organizații de producători”, prevede:

„(1) Statele membre pot recunoaște, la cerere, organizațiile de producători care:

- (a) sunt alcătuite și controlate, în conformitate cu articolul 153 alineatul (2) litera (c), de producătorii dintr-un sector specific menționat la articolul 1 alineatul (2);

[...]”

- 8 Considerentul (50) al Regulamentului 2017/2393 prevede:

„Utilizarea contractelor în sectorul laptelui și al produselor lactate poate contribui la consolidarea responsabilității operatorilor și la o mai mare sensibilizare a acestora cu privire la necesitatea de a se ține cont într-o mai mare măsură de semnalele pieței, de a îmbunătăți repartiția prețurilor și de a adapta oferta la cerere, precum și la evitarea anumitor practici comerciale neloiale. Pentru a stimula utilizarea unor astfel de contracte în sectorul laptelui și al produselor lactate, precum și în alte sectoare, producătorii, organizațiile de producători sau asociațiile organizațiilor de producători ar trebui să aibă dreptul să ceară un contract scris, chiar dacă statul membru în cauză nu a prevăzut obligativitatea utilizării unor astfel de contracte.”

- 9 Potrivit considerentului (8) al Regulamentului (UE) nr. 261/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 martie 2012 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului în ceea ce privește relațiile contractuale în sectorul laptelui și al produselor lactate (JO 2012, L 94, p. 38), acest din urmă regulament fiind abrogat prin Regulamentul nr. 1308/2013:

„Utilizarea unor contracte scrise care respectă anumite condiții de formă, încheiate înainte de livrare, conținând elemente de bază, este puțin răspândită. Totuși, astfel de contracte ar putea contribui la consolidarea responsabilității operatorilor din lanțul produselor lactate și la sporirea sensibilizării la necesitatea de a lua în considerare în mai mare măsură semnalele pieței, la ameliorarea repartiției prețurilor și la adaptarea ofertei la cerere, precum și la evitarea anumitor practici comerciale neloiale.”

- 10 Articolul 13 din Directiva (UE) 2019/633 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind practicile comerciale neloiale în relațiile dintre acestea în cadrul lanțului de aprovizionare agricolă și alimentară (JO 2019, L 111, p. 59), intitulat „Transpunere”, prevede la alineatul (1):

„Statele membre adoptă și publică, până la 1 mai 2021, actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive. Statele membre comunică de îndată Comisiei textul actelor respective.

Statele membre aplică actele respective cel târziu de la 1 noiembrie 2021.

[...]”

- 11 Potrivit articolului 14 din această directivă:

„Prezenta directivă intră în vigoare în a cincea zi de la data publicării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.”

Dreptul lituanian

- 12 În conformitate cu articolul 46 primul paragraf din constituția lituaniană, economia Lituaniei se întemeiază pe dreptul de proprietate privată, accesul liber al persoanei la o activitate economică și libera inițiativă.
- 13 În conformitate cu articolul 2 alineatul (5) din Legea privind interzicerea practicilor neloiale, vânzătorii de lapte crud sunt repartizați în 10 grupuri, în funcție de cantitatea zilnică vândută de lapte crud cu conținut natural în materie grasă, exprimată în kilograme (kg). Această cantitate este mai mică sau egală cu 100 kg pentru primul grup, mai mare de 100 kg și mai mică sau egală cu 200 kg pentru al doilea, mai mare de 200 kg și mai mică sau egală cu 300 kg pentru al treilea, mai mare de 300 kg și mai mică sau egală cu 500 kg pentru al patrulea, mai mare de 500 kg și mai mică sau egală cu 1 000 kg pentru al cincilea, mai mare de 1 000 kg și mai mică sau egală cu 2 000 kg pentru al șaselea, mai mare de 2 000 kg și mai mică sau egală cu 4 000 kg pentru al șaptelea, mai mare de 4 000 kg și mai mică sau egală cu 10 000 kg pentru al optulea, mai mare de 10 000 kg și mai mică sau egală cu 20 000 kg pentru al nouălea și mai mare de 20 000 kg pentru al zecelea.
- 14 Articolul 2 alineatul (7) din această lege definește prețul de cumpărare al laptelui considerat ca fiind cuantumul convenit între cumpărător și vânzător, plătit pentru lapte crud, care respectă indicatorii de bază privind compoziția laptelui stabiliți prin decret al ministrului lituanian al agriculturii, care nu include majorările, suplimentele și deducerile.
- 15 Articolul 3 din legea menționată, intitulat „Interzicerea practicilor neloiale din partea operatorilor”, prevede la alineatul (3):

„Se interzice cumpărătorului de lapte crud să se aplice următoarelor practici neloiale:

- 1) stabilirea unor prețuri de cumpărare diferite în contractele care au ca obiect vânzarea de lapte crud, la cumpărarea de lapte crud ce îndeplinește cerințele de calitate stabilite prin decret al ministrului lituanian al agriculturii, de la același grup de vânzători de lapte crud și la livrarea de lapte crud cumpărătorului prin aceeași metodă (lapte crud livrat la un punct de colectare a laptelui crud, lapte crud cumpărat direct de la o fermă, lapte crud livrat la o întreprindere de procesare a laptelui crud), cu excepția cazului în care laptele crud este cumpărat de la vânzătorii de lapte crud care vând lapte produs de ei și care aparțin unei organizații de producători de lapte recunoscute în

conformitate cu regulile stabilite prin decret al ministrului lituanian al agriculturii. În acest din urmă caz însă, prețul de cumpărare al laptelui crud nu poate fi mai mic decât prețul stabilit de grupul de vânzători de lapte crud.

[...]

3) reducerea în mod nejustificat a prețului de cumpărare al laptelui.”

16 Articolul 5 din aceeași lege, intitulat „Obligația de a justifica reducerea prețului de cumpărare al laptelui crud”, prevede:

„1. În cazul în care cumpărătorul reduce prețul de cumpărare stabilit în contractul de cumpărare a laptelui cu peste 3 %, trebuie să justifice această reducere a prețului și să comunice motivele justificative Agenției de Reglementare a Pieței.

2. În conformitate cu instrucțiunile aprobate prin decret al ministrului agriculturii din Lituania, Agenția de Reglementare a Pieței, după examinarea, într-un termen de cinci zile lucrătoare, a motivelor justificative pentru reducerea de către cumpărător a prețului de cumpărare al laptelui crud, la care face referire alineatul (1) al acestui articol, va decide, în termen de trei zile lucrătoare, dacă reducerea prețului de cumpărare al laptelui crud cu mai mult de 3 % a fost justificată.

3. Dacă Agenția de Reglementare a Pieței decide, în conformitate cu alineatul (2) că reducerea prețului de cumpărare al laptelui crud cu mai mult de 3 % a fost nejustificată, cumpărătorul de lapte crud nu va avea dreptul să reducă prețul de cumpărare al laptelui crud stabilit în contractul de vânzare.”

Procedura principală și întrebările preliminare

17 La 28 iunie 2016, un grup de membri ai Parlamentului Republicii Lituania a sesizat Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Curtea Constituțională a Republicii Lituania) cu o cerere prin care solicita să se controleze conformitatea în special a articolelor 3 și 5 din Legea privind interzicerea practicilor neloiale cu articolul 46 primul paragraf din constituția lituaniană.

18 În susținerea cererii lor, acest grup a arătat că legea menționată limita puterea părților la un contract de vânzare de lapte crud de a defini elementele de bază ale acestui contract, precum prețul sau cantitatea, și nu asigura, pentru acest motiv, libertatea contractuală consacrată la articolul 46 primul paragraf.

19 La rândul său, Parlamentul lituanian a susținut că această libertate nu era absolută și putea fi limitată atât pentru a proteja interesul public, cât și pentru a garanta echitatea și justiția. Acesta a susținut că, în Lituania, puterea de negociere de care dispun, pe de o parte, producătorii de lapte crud și, pe de altă parte, procesatorii sau cumpărătorii este dezechilibrată în favoarea celor din a doua categorie și că normele imperative prevăzute la articolele 3 și 5 din Legea privind interzicerea practicilor neloiale urmăresc să apere drepturile și interesele legitime ale părții la contract considerate ca fiind cea mai vulnerabilă, și anume producătorii de lapte crud.

20 Europos Teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (Departamentul de drept european de pe lângă Ministerul Justiției din Republica Lituania) și Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (Consiliul Concurenței din Republica Lituania), care au depus de asemenea observații în fața instanței de trimitere, au arătat, la rândul lor, că articolele 3 și 5 din această lege încălcau principiul liberei negocieri consacrat la articolul 148 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1308/2013, în special în ceea ce privește stabilirea prețului laptelui crud.

- 21 Instanța de trimitere arată că, întrucât piața internă și agricultura fac parte dintre domeniile de competență partajată între Uniune și statele membre, reglementarea națională privind aceste domenii, inclusiv constituția lituaniană și articolul 46 primul paragraf din aceasta, trebuie interpretată în conformitate cu reglementarea Uniunii privind domeniile menționate. În consecință, aceasta solicită interpretarea articolului 148 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1308/2013 în scopul pronunțării cu privire la conformitatea articolului 3 alineatul (3) punctele 1 și 3, precum și a articolului 5 din Legea privind interzicerea practicilor neloiale cu articolul 46 primul paragraf din constituție.
- 22 În această privință, instanța de trimitere precizează că legislația lituaniană impune operatorilor vizați să întocmească un contract scris atunci când cumpără lapte crud. Instanța menționată adaugă că, potrivit expunerii de motive care însoțește proiectul de lege privind interzicerea practicilor neloiale, această lege vizează, pe de o parte, garantarea echilibrului dintre interesele legitime ale cumpărătorilor de lapte crud și cele ale vânzătorilor și, pe de altă parte, limitarea exercitării puterii lor de piață de către transformatorii de lapte care au o poziție puternică pe această piață, precum și profitul obținut în mod neloial de operatori care își exercită activitatea de comerț cu produse lactate recurgând la reduceri ale prețurilor angro ale acestor produse.
- 23 Instanța de trimitere arată de asemenea că reiese din dosarul de care dispune că sectorul laptelui este una dintre ramurile cele mai importante ale producției agricole în Lituania, sectorul respectiv generând aproximativ 2 % din produsul intern brut al țării în total. Cu toate acestea, puterea de negociere a producătorilor ar fi extrem de limitată din cauza dimensiunii reduse a acestora din urmă în comparație cu cea a procesatorilor. Ea precizează în această privință că, potrivit cifrelor comunicate pentru anul 2015, 74 % dintre producătorii de lapte crud lituanieni dețin între 1 și 5 vaci, în timp ce șase întreprinderi transformă 97 % din acest lapte. În plus, cooperarea dintre acești producători ar fi în mod tradițional puțin dezvoltată, în pofida eforturilor întreprinse pentru a o încuraja, și numai 15 % dintre ei ar participa la o cooperare reală, furnizând numai 18 % din cantitatea totală de lapte crud cumpărată în Lituania. Nu ar exista nicio organizație de producători de lapte crud recunoscută în sensul articolului 152 și următoarele din Regulamentul nr. 1308/2013. Prețul mediu de cumpărare al laptelui crud în Lituania ar fi unul dintre cele mai mici din întreaga Uniune Europeană.
- 24 Pe de altă parte, această instanță arată că, înainte de adoptarea Legii privind interzicerea practicilor neloiale, cumpărătorii se mulțumeau să informeze producătorii de lapte cu privire la prețul la care cumpărau laptele crud, fără ca acest preț să facă obiectul unei negocieri prealabile.
- 25 Instanța de trimitere arată că articolul 148 din Regulamentul nr. 1308/2013 nu conferă în mod expres statelor membre care au decis să impună recurgerea la contracte scrise pentru orice livrare de lapte crud pe teritoriul lor posibilitatea de a limita, în dreptul național, principiul liberei negocieri. Cu toate acestea, instanța de trimitere își pune problema dacă acest principiu nu poate fi limitat pentru a consolida puterea de negociere a fermierilor din sectorul laptelui față de cumpărătorii de lapte și pentru a împiedica practici comerciale neloiale, ținând seama de împrejurări precum caracteristicile structurale specifice sectorului laptelui și al produselor lactate, lipsa organizațiilor de producători sau evoluția pieței laptelui.
- 26 În aceste condiții, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Curtea Constituțională a Republicii Lituania) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 148 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1308/2013 poate fi interpretat în sensul că nu interzice adoptarea, pentru a consolida puterea de negociere a producătorilor de lapte crud și pentru a preveni practicile comerciale neloiale și luând în considerare anumite caracteristici structurale particulare ale sectorului laptelui și al produselor lactate din statul membru în cauză, precum și evoluția pieței laptelui, a unui cadru normativ național care ar avea drept efect să limiteze libertatea părților la contract de a negocia prețul de cumpărare al laptelui crud în sensul în care unui cumpărător de lapte crud îi este interzis să plătească vânzătorilor de lapte crud din

cadrul aceluiași grup, alcătuit în funcție de volumul de lapte crud vândut și care include vânzători care nu aparțin niciunei organizații de producători de lapte recunoscute, prețuri de cumpărare diferite pentru lapte crud de aceeași calitate și cu aceeași compoziție și livrat cumpărătorului prin aceeași modalitate și părțile nu ar putea stabili de comun acord un preț de cumpărare diferit prin luarea în considerare a altor factori?

- 2) Articolul 148 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1308/2013 poate fi interpretat în sensul că nu interzice adoptarea, pentru a consolida puterea de negociere a producătorilor de lapte crud și pentru a preveni practicile comerciale neloiale și luând în considerare anumite caracteristici structurale particulare ale sectorului laptelui și al produselor lactate din statul membru în cauză, precum și evoluția pieței laptelui, a unui cadru normativ național care ar avea drept efect să limiteze libertatea părților la contract de a negocia prețul de cumpărare al laptelui crud în sensul în care unui cumpărător de lapte crud îi este interzis să reducă în mod nejustificat prețul de cumpărare și o reducere a prețului cu mai mult de 3 % este posibilă doar dacă o autoritate abilitată de stat a declarat că o astfel de reducere este justificată?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 27 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 148 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1308/2013 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea prevăzută la articolul 3 alineatul (3) punctul 1 din Legea privind interzicerea practicilor neloiale, care interzice cumpărătorilor de lapte crud să plătească un preț de cumpărare diferit unor producători care trebuie să fie considerați ca aparținând aceluiași grup având în vedere cantitatea zilnică de lapte crud vândută, având o compoziție și o calitate identice, precum și livrată prin aceeași modalitate.
- 28 Cu titlu introductiv, trebuie să se constate că, în cadrul politicii agricole comune care ține, conform articolului 4 alineatul (2) litera (d) TFUE, de o competență partajată între Uniune și statele membre, acestea din urmă dispun de o putere legislativă care le permite, astfel cum rezultă din articolul 2 alineatul (2) TFUE, să își exercite competența în măsura în care Uniunea nu și-a exercitat competența (Hotărârea din 19 septembrie 2013, Panellinos Syndesmos Viomichanion Metapoisis Kapnou, C-373/11, EU:C:2013:567, punctul 26).
- 29 Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, în cazul în care există un regulament privind organizarea comună a pieței într-un anumit sector, statele membre au obligația de a se abține de la adoptarea oricăror măsuri de natură să deroge de la acesta sau să îi aducă atingere. Sunt de asemenea incompatibile cu o organizare comună a piețelor reglementările care împiedică buna sa funcționare, chiar dacă materia în discuție nu a fost soluționată în mod exhaustiv de această organizație (Hotărârea din 26 mai 2005, Kuipers, C-283/03, EU:C:2005:314, punctul 37 și jurisprudența citată).
- 30 Cu toate acestea, instituirea unei organizări comune a piețelor nu împiedică statele membre să aplice norme naționale care urmăresc un obiectiv de interes general, altul decât cele vizate de această organizare comună a piețelor, chiar dacă normele în cauză pot afecta funcționarea pieței interne în sectorul respectiv (Hotărârea din 23 decembrie 2015, Scotch Whisky Association și alții, C-333/14, EU:C:2015:845, punctul 26, precum și jurisprudența citată).
- 31 În speță, astfel cum reiese din articolul 1 alineatul (2) litera (p) din Regulamentul nr. 1308/2013, acesta stabilește o organizare comună a piețelor pentru toate produsele agricole enumerate în anexa I la Tratatul UE și FUE, în care este inclus sectorul laptelui și al produselor lactate.

- 32 Articolul 148 alineatul (1) din acest regulament prevede că, dacă un stat membru decide că livrările de lapte crud ale unui fermier către un procesator de lapte crud trebuie să facă obiectul unui contract scris între părți, acest contract trebuie să respecte condițiile stabilite la alineatul (2) al acestui articol. Potrivit articolului 148 alineatul (2) litera (c) din regulamentul menționat, contractul respectiv cuprinde îndeosebi, astfel cum reiese din cuprinsul punctului (i) din această dispoziție, prețul datorat pentru livrare, care este fix și este indicat în contract și/sau este calculat prin combinarea mai multor factori stabiliți în contract, care ar putea include indicatori de piață care reflectă schimbările condițiilor de piață, volumul livrat și calitatea sau compoziția laptelui crud livrat și din cuprinsul punctului (ii) al dispoziției menționate, volumul laptelui care poate și/sau trebuie să fie livrat.
- 33 Articolul 148 alineatul (4) primul paragraf din același regulament prevede că toate elementele contractelor de livrare de lapte crud încheiate de fermieri, colectori sau procesatori de lapte crud, inclusiv elementele menționate la alineatul (2) litera (c), se negociază în mod liber de către părți.
- 34 În temeiul celui de al doilea paragraf al articolului 148 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1308/2013, un stat membru poate prevedea o obligație a părților de a încheia un contract privind raportul dintre o anumită cantitate livrată și prețul datorat pentru o astfel de livrare și poate stabili o durată minimă aplicabilă doar în cazul contractelor scrise între fermieri și primii cumpărători de lapte crud.
- 35 Din aceste dispoziții rezultă că articolul 148 alineatul (4) primul paragraf din Regulamentul nr. 1308/2013 instituie o normă potrivit căreia toate elementele contractelor de livrare de lapte crud, inclusiv prețurile, sunt negociate în mod liber, prevăzând în același timp, la al doilea paragraf al alineatului (4), excepții de la această normă.
- 36 Rezultă că părțile trebuie să aibă posibilitatea de a stabili prețul de vânzare al laptelui în urma unei negocieri libere între ele și în special în urma unei confruntări între ofertă și cerere pe piața în cauză.
- 37 Astfel cum a amintit Curtea, în lipsa unui mecanism de fixare a prețurilor, libera stabilire a prețurilor de vânzare pe baza liberei concurențe este o componentă a Regulamentului nr. 1308/2013 și constituie expresia principiului liberei circulații a mărfurilor în condiții de concurență efectivă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 decembrie 2015, Scotch Whisky Association și alții, C-333/14, EU:C:2015:845, punctul 20).
- 38 În speță, din indicațiile care figurează în decizia de trimitere și din observațiile guvernului lituanian reiese că nu sunt îndeplinite condițiile unei concurențe efective pe piața lituaniană a laptelui crud din cauza unor practici comerciale neloiale ale cumpărătorilor al căror nivel de concentrare este ridicat, întrucât șase întreprinderi ar procesa 97 % din laptele crud provenind de la mai mult de 20 000 de producători de dimensiune foarte mică. Înainte de intrarea în vigoare a Legii privind interzicerea practicilor neloiale, cumpărătorii de lapte crud s-ar fi mulțumit să informeze producătorii cu privire la prețul de cumpărare al laptelui, fără o negociere prealabilă și fără altă posibilitate pentru aceștia din urmă decât acceptarea condițiilor impuse. Această presiune exercitată asupra producătorilor de lapte crud lituanieni și dezvoltarea redusă a cooperării dintre aceștia din urmă ar explica faptul că prețul mediu de cumpărare al laptelui crud în Lituania este unul dintre cele mai scăzute din Uniune și că sectorul producției de lapte a fost amenințat de faliment. Această situație, caracterizată printr-un dezechilibru, în ceea ce privește puterea de negociere, între producătorii de lapte crud și procesatori, a incitat legiuitorul național să adopte legea respectivă, care vizează apărarea drepturilor și a intereselor legitime ale celei mai vulnerabile părți la contract, și anume producători de lapte crud, interzicând operatorilor să recurgă la practici neloiale și stabilind un anumit număr de cerințe conexe.
- 39 Guvernul lituanian adaugă că legea menționată permite o negociere liberă de către părți a prețului de cumpărare al laptelui crud, precum și restabilirea unei concurențe efective pe această piață.

- 40 Potrivit informațiilor furnizate de instanța de trimitere și confirmate de acest guvern, rezultă, în această privință, că articolul 2 alineatul (7) din Legea privind interzicerea practicilor neloiale definește prețul de cumpărare al laptelui crud ca fiind cuantumul convenit între cumpărător și vânzător, plătit pentru lapte crud, care respectă indicatorii de bază privind compoziția laptelui stabiliți prin decret al ministrului lituanian al agriculturii.
- 41 Prin urmare, dacă acest preț de bază este stabilit în privința tuturor producătorilor din același grup constituit în funcție de cantitatea zilnică de lapte crud vândută, în conformitate cu articolul 3 alineatul 3 punctul 1 și cu articolul 2 alineatul 5 din Legea privind interzicerea practicilor neloiale, prețul final care urmează să fie plătit se va calcula în funcție de majorările, de suplimentele, de deducerile sau de modalitățile de livrare și negociate individual în acest stadiu.
- 42 Trebuie analizat dacă, prin adoptarea Regulamentului nr. 1308/2013 și în special a articolului 148 din acesta, Uniunea și-a exercitat în mod exhaustiv competența în domeniul relațiilor contractuale dintre părțile la un contract de livrare de lapte crud și, mai precis, în domeniul procesului de negociere a acestui contract.
- 43 Mai întâi, rezultă din modul de redactare a articolului 148 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1308/2013, în special din termenii „în cazul în care un stat membru decide” că orice livrare de lapte crud trebuie să facă obiectul unui contract scris între părți, că decizia unui stat membru de a stabili obligația de a încheia un contract scris constituie o simplă opțiune pentru acesta. Această interpretare este confirmată de considerentul (127) al acestui regulament, potrivit căruia „statele membre pot decide” să prevadă că este obligatorie încheierea de contracte scrise și formale și „o astfel de decizie ar trebui să rămână la latitudinea statelor membre”.
- 44 Acest considerent prevede că, „pentru a se asigura că respectivele contracte sunt conforme unor standarde minime adecvate [...] ar trebui să se stabilească anumite condiții de bază la nivelul Uniunii pentru utilizarea acestor contracte”. Articolul 148 din acest regulament, interpretat în lumina considerentului menționat, urmărește să instituie norme minime aplicabile contractelor în cauză, care nu interzic statelor membre să prevadă altele, ceea ce confirmă modul de redactare a acestui articol, în special termenii contractul „cuprinde, îndeosebi, următoarele elemente” care figurează la alineatul (2) litera (c) al articolului menționat.
- 45 Din aceste elemente rezultă că, prin adoptarea Regulamentului nr. 1308/2013 și în special a articolului 148 din acest regulament, Uniunea nu și-a exercitat în mod exhaustiv competența în domeniul relațiilor contractuale dintre părțile la un contract de livrare de lapte crud, astfel încât regulamentul menționat nu poate fi interpretat în sensul că interzice statelor membre, în principiu, să adopte orice măsură în acest domeniu.
- 46 În ceea ce privește reglementarea în discuție în litigiul principal, din cererea de decizie preliminară reiese că aceasta urmărește în principal combaterea practicilor comerciale neloiale ale cumpărătorilor de lapte crud în raport cu grupul considerat ca fiind cel mai vulnerabil, și anume producătorii de lapte. Mai exact, Legea privind interzicerea practicilor neloiale are ca obiect să interzică vânzătorilor și cumpărătorilor de lapte crud să efectueze astfel de practici la momentul vânzării sau al cumpărării de lapte crud, să impună anumite cerințe pentru comercializarea în Lituania a unor produse lactate, să determine autoritățile însărcinate să supravegheze respectarea dispozițiilor acestei legi și să stabilească răspunderea în cazul încălcării.
- 47 Expunerea de motive care însoțește proiectul de lege privind interzicerea practicilor neloiale indică astfel că această lege urmărește să garanteze echilibrul dintre interesele legitime ale cumpărătorilor de lapte crud și cele ale vânzătorilor și să limiteze puterea de piață a transformatorilor de lapte aflați în poziție de forță pe această piață, precum și profitul obținut în mod neloial de operatori care își exercită activitatea de comerț cu produse lactate recurgând la reduceri ale prețurilor angro ale acestor produse.

- 48 Desigur, din considerentul (138) al Regulamentului nr. 1308/2013 reiese că, în timp ce utilizarea contractelor scrise formale în sectorul laptelui este reglementată de dispoziții separate, utilizarea acestor contracte poate contribui, de asemenea, la consolidarea responsabilității operatorilor în alte sectoare, precum și, printre altele, la evitarea „anumitor practici comerciale neloiale”. Trebuie arătat, pe de altă parte, că Regulamentul nr. 261/2012, care a introdus în reglementarea Uniunii o dispoziție care corespunde actualului articol 148 din Regulamentul nr. 1308/2013, indica, în același mod, în considerentul (8), că respectivele contracte „ar putea contribui [deopotrivă] la evitarea anumitor practici comerciale neloiale”. Această formulare figurează, în plus, în considerentul (50) al Regulamentului 2017/2393, care a modificat Regulamentul nr. 1308/2013 în versiunea sa anterioară și care prevede că utilizarea contractelor în sectorul laptelui și al produselor lactate poate contribui inclusiv la evitarea „anumitor practici comerciale neloiale”.
- 49 Totuși, aceste referiri la anumite practici neloiale nu permit să se stabilească faptul că obiectivul de combatere a practicilor neloiale urmărit de reglementarea în discuție în litigiul principal este acoperit de Regulamentul nr. 1308/2013, cu atât mai mult cu cât aceste practici nu sunt vizate în ansamblul lor, nici reglementate și nici măcar identificate în acest regulament.
- 50 În plus, astfel cum reiese din considerentul (128) al regulamentului menționat, acesta din urmă urmărește obiectivul de a asigura o dezvoltare viabilă a producției și de a asigura astfel un nivel de viață decent producătorilor de produse lactate în conformitate cu obiectivele politicii agricole comune, astfel cum sunt prevăzute la articolul 39 alineatul (1) TFUE. Or, interpretarea articolului 148 din Regulamentul nr. 1308/2013 în sensul că interzice statelor membre să adopte orice măsură prin care se urmărește combaterea practicilor neloiale în sectorul laptelui și al produselor lactate ar fi contrară acestui obiectiv, precum și celui care constă în asigurarea menținerii unei concurențe reale pe piețele produselor agricole, care face parte de asemenea din obiectivele politicii agricole comune (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 septembrie 2013, Panellinos Syndesmos Viomichanion Metapoiisis Kapnou, C-373/11, EU:C:2013:567, punctul 37).
- 51 În plus, trebuie arătat că, în domeniul reglementat de organizarea comună a pieței laptelui și a produselor lactate, autoritățile naționale rămân, în principiu, competente să aplice dreptul național al concurenței în privința unei cooperative a producătorilor de lapte care ocupă o poziție de forță pe piața națională (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 septembrie 2003, Milk Marque și National Farmers' Union, C-137/00, EU:C:2003:429, punctul 67).
- 52 Recentă adoptare a Directivei 2019/633, intrată în vigoare, în temeiul articolului 14 din aceasta, la 30 aprilie 2019, confirmă lipsa unei armonizări exhaustive a domeniului combaterii practicilor comerciale neloiale în cadrul lanțului de aprovizionare agricolă și alimentară la momentul adoptării dispozițiilor naționale în discuție în litigiul principal.
- 53 În consecință, având în vedere jurisprudența citată la punctul 30 din prezenta hotărâre, trebuie să se considere că statele membre dispuneau de o competență reziduală de a adopta măsuri în materie de combatere a practicilor comerciale neloiale, care au ca efect încadrarea procesului de liberă negociere a prețurilor, chiar dacă aceste măsuri au incidență asupra principiului liberei negocieri a prețului datorat pentru livrarea de lapte crud care rezultă din articolul 148 din Regulamentul nr. 1308/2013 și, astfel, asupra funcționării pieței interne în sectorul vizat.
- 54 Articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2019/633 prevede că statele membre adoptă și publică, până la 1 mai 2021, actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma acestei directive și că acestea aplică actele respective cel târziu de la 1 noiembrie 2021. Întrucât instanța de trimitere a adresat cererea de decizie preliminară înainte de intrarea în vigoare a directivei menționate, trebuie să se constate că nu se solicită Curții să se pronunțe cu privire la aceasta.

- 55 Cu toate acestea, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, în cursul termenului de transpunere a unei directive, statele membre destinate ale acesteia trebuie să se abțină de la adoptarea unor dispoziții de natură să compromită grav rezultatul impus prin această directivă (Hotărârea din 18 decembrie 1997, *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, EU:C:1997:628, punctul 45, Hotărârea din 22 noiembrie 2005, *Mangold*, C-144/04, EU:C:2005:709, punctul 67, precum și Hotărârea din 23 aprilie 2009, *VTB-VAB și Galatea*, C-261/07 și C-299/07, EU:C:2009:244, punctul 38). Deși, în speță, Legea privind interzicerea practicilor neloiale a fost adoptată înainte de intrarea în vigoare a Directivei 2019/633, autoritățile, precum și instanțele naționale trebuie să se abțină pe cât posibil de la interpretarea acestei legi într-un mod care ar risca să compromită grav, după expirarea termenului de transpunere a acesteia, realizarea obiectivului urmărit de directivă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 octombrie 2016, *Milev*, C-439/16 PPU, EU:C:2016:818, punctul 32 și jurisprudența citată).
- 56 În acest context, trebuie arătat că o reglementare națională precum cea vizată la punctul 53 din prezenta hotărâre trebuie, totuși, să fie de natură să asigure realizarea obiectivului urmărit și să nu depășească ceea ce este necesar pentru a atinge acest obiectiv (a se vedea prin analogie Hotărârea din 11 iunie 2015, *Berlington Hungary și alții*, C-98/14, EU:C:2015:386, punctul 64, precum și Hotărârea 23 decembrie 2015, *Scotch Whisky Association și alții*, C-333/14, EU:C:2015:845, punctul 28).
- 57 Proportionalitatea trebuie să se examineze ținând seama în mod special de obiectivele politicii agricole comune, precum și de buna funcționare a organizării comune a pieței, ceea ce impune o evaluare comparativă a acestor obiective în raport cu cel urmărit de reglementarea națională care este de a combate practicile comerciale neloiale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 decembrie 2015, *Scotch Whisky Association și alții*, C-333/14, EU:C:2015:845, punctul 28).
- 58 În ceea ce privește, în primul rând, aspectul dacă reglementarea menționată este de natură să garanteze realizarea obiectivului pe care îl urmărește, trebuie arătat că Legea privind interzicerea practicilor neloiale repartizează, la articolul 2 alineatul (5), producătorii de lapte crud în 10 grupuri în funcție de cantitatea zilnică de lapte crud vândută, această cantitate fiind mai mică de 100 kg pentru primul grup și peste 20 000 kg pentru ultimul grup. Articolul 3 alineatul (3) punctul 1 din această lege interzice cumpărătorului de lapte crud conform unor cerințe de calitate să aplice un preț de bază diferit în privința producătorilor care aparțin aceluiași grup, atunci când modalitățile de livrare sunt identice.
- 59 Această dispoziție are astfel ca efect să garanteze că respectivul cumpărător oferă un preț de bază identic tuturor producătorilor care se află într-o situație comparabilă în raport cu un criteriu obiectiv constând în cantitatea zilnică de lapte vândută. Un asemenea criteriu este de altfel admis de articolul 148 alineatul (4) al doilea paragraf litera (a) din Regulamentul nr. 1308/2013, care permite statelor membre să prevadă o obligație a părților contractante de a stabili de comun acord relația dintre o anumită cantitate livrată și preț.
- 60 Astfel cum reiese din dosarul de care dispune Curtea, articolul 3 alineatul (3) punctul 1 din legea menționată permite să se asigure că producătorii de lapte care nu aparțin unei organizații de producători de lapte recunoscută nu sunt constrânși, ca urmare a unui dezechilibru al puterilor de negociere, să admită condițiile de achiziționare a laptelui impuse de procesatori și să accepte prețuri foarte reduse, în timp ce alți producători, deși au aceeași dimensiune, beneficiază de prețuri superioare care rezultă dintr-o negociere mai echilibrată. Această dispoziție le permite în plus să nu fie plasați într-o situație foarte defavorabilă pe piață în raport cu acești alți producători. Dispoziția menționată este de asemenea de natură să consolideze puterea de negociere a producătorilor de dimensiune redusă care fac parte, așadar, dintr-un grup, să îi încurajeze la acțiuni de concertare, precum și să reechilibreze forțele de negociere în cauză.

- 61 Astfel cum rezultă din considerentul (128) al Regulamentului nr. 1308/2013, articolul 149 din acest regulament, tocmai cu scopul de a consolida puterea de negociere a producătorilor de lapte, permite organizațiilor și asociațiilor de producători să negocieze în mod colectiv clauzele contractelor, inclusiv prețul, pentru o parte sau pentru întreaga producție de lapte crud a membrilor lor.
- 62 Având în vedere ansamblul acestor elemente, reglementarea în discuție în litigiul principal este de natură să prevină riscul ca partea considerată a fi cea mai vulnerabilă din contract să fie constrânsă să accepte reduceri de preț nejustificate și, astfel, să combată eventuale practici comerciale neloiale, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere.
- 63 În ceea ce privește, în al doilea rând, aspectul dacă reglementarea în discuție în litigiul principal nu depășește ceea ce este necesar, trebuie, pe de o parte, să se țină seama de specificitățile sectorului produselor lactate, precum și de piața lituaniană a laptelui crud, amintite la punctele 22-24 și 38 din prezenta hotărâre. Aceste specificități au avut legătură cu lipsa concurenței efective pe piața lituaniană a laptelui crud ca urmare a unor practici comerciale neloiale și cu natura laptelui crud, care este un produs perisabil și care nu permite producătorilor să amâne în practică o vânzare atunci când există practici comerciale neloiale și nici să intre în conflict cu acești cumpărători având în vedere riscul de a compromite relația comercială, precum și cu lipsa unei cooperări suficiente între producătorii de lapte pe piața respectivă. Astfel cum a arătat instanța de trimitere, înainte de adoptarea Legii privind interzicerea practicilor neloiale, cumpărătorii îi informau pe producători cu privire la prețul la care cumpărau laptele crud, fără să poată avea loc vreo negociere în prealabil.
- 64 În plus, din decizia de trimitere reiese că, în pofida eforturilor întreprinse pentru a încuraja, prin diverse mijloace, cooperarea dintre producătorii de lapte, nu sunt suficient de numeroși cei care participă la respectiva cooperare, astfel încât nu s-a putut forma nicio organizație de producători de lapte crud în sensul Regulamentului nr. 1308/2013.
- 65 Pe de altă parte, din decizia de trimitere reiese că, pentru a putea fi vândut, laptele crud trebuie să îndeplinească anumite cerințe de calitate stabilite prin decret ministerial, referitoare la conținutul său de grăsimi și de proteine, precum și la indicatori ai calității sale cum ar fi culoarea, mirosul, consistența, temperatura, gustul, aciditatea, puritatea, densitatea și substanțele de neutralizare și inhibitoare.
- 66 Potrivit indicațiilor furnizate în această decizie, dacă laptele nu respectă ceilalți indicatori de calitate cum ar fi numărul total de bacterii, numărul de celule somatice și de substanțe inhibitoare, precum și temperatura de înghețare a laptelui, se vor aplica reduceri la suma stabilită de respectivele norme. În plus, potrivit guvernului lituanian, ar putea fi prevăzute suplimente sau majorări pentru lapte de calitate superioară, fără limitare.
- 67 Rezultă de aici, astfel cum arată instanța de trimitere, că prețul de cumpărare plătit unui anumit producător de lapte crud care nu aparține unei organizații de producători de lapte recunoscută poate să depindă de grupul de producători în care este încadrat în raport cu cantitatea de lapte vândută, cu modalitățile de livrare a acestuia, precum și cu compoziția și cu calitatea acestui produs.
- 68 În această privință, astfel cum s-a arătat la punctul 32 din prezenta hotărâre, din articolul 148 alineatul (2) litera (c) punctul (i) din Regulamentul nr. 1308/2013 reiese că prețul poate fi calculat prin intermediul unei combinații de factori stabiliți în contract, care pot include în special calitatea sau compoziția laptelui crud livrat.
- 69 În aceste condiții și ținând seama de obiectivele politicii agricole comune, precum și de buna funcționare a organizării comune a pieței, reglementarea în cauză în litigiul principal nu depășește cadrul a ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivelor pe care le are în vedere. Cu toate acestea, este de competența instanței de trimitere, singura care cunoaște în mod direct litigiul cu care este sesizată, să verifice dacă măsurile adoptate pentru a combate practicile comerciale neloiale prin

întărirea puterii de negociere a producătorilor de lapte care nu aparțin unei organizații de producători de lapte recunoscută și, prin urmare, pentru a contribui la dezvoltarea viabilă a producției prin garantarea unor condiții echitabile producătorilor de lactate, prin limitări ale principiului liberei negocieri a prețului, nu depășesc ceea ce este necesar.

- 70 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 148 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1308/2013 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale precum cea prevăzută la articolul 3 alineatul (3) punctul 1 din Legea privind interzicerea practicilor neloiale, care, în vederea combaterii practicilor comerciale neloiale, interzice cumpărătorilor de lapte crud să plătească un preț de cumpărare diferit unor producători care trebuie considerați ca aparținând aceluiași grup din perspectiva cantității zilnice de lapte crud vândută, având o compoziție și o calitate identice și fiind livrate prin aceleași modalități, în măsura în care reglementarea menționată este de natură să asigure realizarea obiectivului urmărit și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului menționat, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere.

Cu privire la a doua întrebare

- 71 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 148 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1308/2013 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea prevăzută la articolul 3 alineatul (3) punctul 3 și la articolul 5 din Legea privind interzicerea practicilor neloiale, care interzice cumpărătorului de lapte crud să scadă fără justificare prețul convenit cu producătorul și care condiționează orice reducere a prețului mai mare de 3 % de o autorizație din partea autorității naționale competente.
- 72 În primul rând, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 43-45 și 48-54 din prezenta hotărâre, trebuie amintit că articolul 148 din Regulamentul nr. 1308/2013 nu se opune ca statele membre să adopte măsuri în materie de combatere a practicilor comerciale neloiale care au ca efect încadrarea procesului de liberă negociere a prețurilor, chiar dacă aceste măsuri au un impact asupra principiului liberei negocieri a prețului datorat pentru livrarea de lapte crud și, astfel, asupra funcționării pieței interne în sectorul în cauză.
- 73 Totuși, astfel cum s-a arătat la punctul 56 din prezenta hotărâre, o astfel de reglementare trebuie să fie de natură să asigure realizarea obiectivului urmărit și să nu depășească ceea ce este necesar pentru a atinge acest obiectiv.
- 74 În speță, reglementarea în discuție în litigiul principal urmărește în principal, astfel cum s-a constatat la punctul 46 din prezenta hotărâre, să combată practicile comerciale neloiale ale cumpărătorilor de lapte crud în raport cu partea considerată ca fiind cea mai vulnerabilă, și anume producătorii de lapte.
- 75 În această privință, guvernul lituanian a precizat că articolul 3 alineatul (3) punctul 3 și articolul 5 din Legea privind interzicerea practicilor neloiale urmăreau să instituie garanții în sensul că, odată încheiat contractul între cumpărător și vânzătorul de lapte crud și odată constatat prețul convenit între aceștia în respectivul contract, nu va mai fi posibil să se reducă acest preț fără motive obiective, în mod neloial.
- 76 În al doilea rând, astfel cum au observat acest guvern, precum și guvernul german, dispozițiile menționate nu par să aibă incidență asupra principiului liberei negocieri a prețului care rezultă din articolul 148 din Regulamentul nr. 1308/2013. Astfel, dispozițiile respective nu par să privească negocierea însăși a acestui preț și nici pe cea a celorlalte elemente ale contractului, ci modificarea respectivului preț de către una dintre părți ulterior încheierii acestui contract, în mod unilateral și în lipsa oricărei consultări, precum și a oricărei stipulații contractuale, la momentul executării contractului menționat, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere.

- 77 În al treilea rând, în ceea ce privește aspectul dacă dispozițiile menționate sunt de natură să garanteze realizarea obiectivului urmărit fără a depăși ceea ce este necesar pentru atingerea lui, trebuie arătat că articolul 3 alineatul (3) punctul 3 și articolul 5 din Legea privind interzicerea practicilor neloiale sunt de natură să garanteze respectarea de către cumpărător a prețului negociat cu producătorul, în lipsa unui element obiectiv de natură să justifice o reducere a respectivului preț. Aceste dispoziții permit în plus prevenirea tentativelor de presiune exercitate de cumpărători asupra producătorilor de lapte în scopul de a efectua o reducere a prețului menționat, precum și de a-i proteja pe aceștia împotriva impunerii unor modificări arbitrare ale prețului respectiv. Dispozițiile menționate au de asemenea ca efect să contribuie, prin urmare, la asigurarea bunei executări a contractului scris încheiat de părți, precum și a unei anumite stabilități a prețurilor laptelui crud.
- 78 Având în vedere aceste elemente, reglementarea în discuție în litigiul principal este aptă să atingă obiectivul urmărit.
- 79 În sfârșit, în ceea ce privește aspectul dacă această reglementare nu depășește ceea ce este necesar, trebuie să se țină seama, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 63 din prezenta hotărâre, de specificitățile sectorului produselor lactate, precum și ale pieței lituaniene a laptelui, ținând seama în special de lipsa concurenței efective pe această piață și de natura perisabilă a laptelui, care nu permite în practică producătorilor să amâne o livrare atunci când există practici comerciale neloiale și nici să intre în conflict cu acești cumpărători având în vedere riscul de a compromite relația comercială.
- 80 De asemenea, trebuie arătat că articolul 3 alineatul (3) punctul 3 și articolul 5 din Legea privind interzicerea practicilor neloiale nu interzic orice reducere a prețului convenit, ci se limitează să prevadă că astfel de reduceri trebuie justificate în mod obiectiv, după o autorizare din partea autorității administrative competente în cazul unor reduceri mai importante. În plus, aceste dispoziții nu par a fi de natură să împiedice părțile să includă în contract clauze care permit reducerea prețului stabilit în cazul survenirii unor elemente obiective noi convenite între ele.
- 81 Pe de altă parte, trebuie să se observe că articolul 148 alineatul (4) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1308/2013 autorizează statele membre, cu titlu de excepție de la principiul liberei negocieri a tuturor elementelor contractelor de livrare de lapte crud, inclusiv a prețurilor, să stabilească o durată minimă de cel puțin șase luni aplicabilă contractelor scrise între un fermier și primul cumpărător de lapte crud.
- 82 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 148 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1308/2013 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale precum cea prevăzută la articolul 3 alineatul (3) punctul 3 și la articolul 5 din Legea privind interzicerea practicilor neloiale, care, în vederea combaterii practicilor comerciale neloiale, interzice cumpărătorului de lapte crud să scadă fără justificare prețul convenit cu producătorul și care condiționează orice reducere a prețului mai mare de 3 % de o autorizație din partea autorității naționale competente.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 83 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

- 1) **Articolul 148 alineatul (4) din Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a pietelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) 2017/2393 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 decembrie 2017, trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale precum cea prevăzută la articolul 3 alineatul (3) punctul 1 din Lietuvos Respublikos Ūkio subjekto, perkančių-parduodančių žalią pieną ir prekiaujančių pieno gaminiais, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas Nr. XII-1907 (Legea nr. XII-1907 a Republicii Lituania privind interzicerea unor practici neloiale din partea operatorilor lituanieni care cumpără și vând lapte crud și care fac comerț cu produse lactate) din 25 iunie 2015, astfel cum a fost modificată prin Legea din 22 decembrie 2015, care, în vederea combaterii practicilor comerciale neloiale, interzice cumpărătorilor de lapte crud să plătească un preț de cumpărare diferit unor producători care trebuie considerați ca aparținând aceluiași grup din perspectiva cantității zilnice de lapte crud vândută, având o compoziție și o calitate identice și fiind livrate prin aceleași modalități, în măsura în care reglementarea menționată este de natură să asigure realizarea obiectivului urmărit și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului menționat, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere.**
- 2) **Articolul 148 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1308/2013, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul 2017/2393, trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale precum cea prevăzută la articolul 3 alineatul (3) punctul 3 și la articolul 5 din Legea nr. XII-1907 a Republicii Lituania privind interzicerea unor practici neloiale din partea operatorilor lituanieni care cumpără și vând lapte crud și care fac comerț cu produse lactate din 25 iunie 2015, astfel cum a fost modificată prin Legea din 22 decembrie 2015, care, în vederea combaterii practicilor comerciale neloiale, interzice cumpărătorului de lapte crud să scadă fără justificare prețul convenit cu producătorul și care condiționează orice reducere a prețului mai mare de 3 % de o autorizație din partea autorității naționale competente.**

Semnături